

Букалов О.В.

СОЦІОНІКА ТА СУЧАСНА ГУМАНІТАРНА КУЛЬТУРА

Соціоніка — це порівняно нова наука, що вивчає типи інформаційного обміну (метаболізму) в людському суспільстві. Згідно з соціонікою, інформаційний потік, з яким оперує людська психіка, поділяється на окремі аспекти. Комбінація цих інформаційних аспектів створює різноманіття проявів гуманітарної та соціальної сфери діяльності людей і суспільства в цілому.

Соціоніка оперує структурами. На відмінність від традиційного гуманітарного знання, що феноменологічно описує філософські, естетичні та інші категорії, соціоніка дає можливість виділити психоінформаційні структури тих чи інших проявів психічної або соціальної діяльності людини — у філософії, культурі, мистецтві, науці, політиці та історії.

За допомогою соціоніки легко розкриваються структури ідеологій, а в межах етносоціоніки детально проаналізований феномен ментальності націй та етносів, що зазвичай окреслюється досить нечітко. Виявилось, що методами соціоніки можна збудувати розвинену структурну модель етноса або держави, їх ментальності, політики та ідеології. Подібні моделі були побудовані для України, Росії, США, Німеччини, Японії, Великобританії, Франції та інших сучасних країн. Аналогічні моделі були досліджені для стародавніх культур та держав: Шумеру, Еллади, Риму та Візантії.

Виявилось, що методами соціоніки, яка розглядає циркуляцію інформації в суспільстві, можна відобразити ряд соціально-історичних і політичних процесів. В межах соціоніки був сформульований так званий “закон зміни квадр” (А.Букалов, В.Гуленко, 1989), який описує зміну соціально-політичних періодів суспільства та провідних політичних угруповань і їх лідерів. Так, з точки зору соціоніки, Російська імперія абсолютно закономірно перетворилась на тоталітарну державу — СРСР,— яка, в свою чергу, також закономірно розпалась.

Як правило оцінка кожного явища не буває всесторонньою. Знання соціоніки допомагає уникнути помилок односторонності. Кожне явище повинно розглядатися з 16 точок зору або систем мислення та сприйняття. Потрібно зазначити, що до цього висновку прийшли раніше філософи Індії – вони вважали, що існують 16 основних систем філософської думки, із яких можна вивести всі інші.

Характерною рисою соціоніки є добре розвинутий теоретичний апарат. Цей апарат може бути використаний для розгляду таких тем, як психологія суспільства, психологія мас, культурні та історичні процеси. Соціоніка може застосовуватись як в сім'ї, так і в будь-якому колективі: в управлінні, створенні психологічного клімату, при комплектації робочих груп.

Соціонічні закономірності можна простежити в усіх сферах діяльності людини, в соціально-політичних процесах, в науці, мистецтві. Справа в тім, що світ діяльності людини певним чином структурований; закономірності такого структурування і вивчає соціоніка.

Загалом можна сказати, що там, де психологія особи і соціальна психологія бачили хаос відносин між окремими людьми, соціоніка виявила чіткі закономірності, виділивши взаємодію типів особи, їх природних угруповань (квадр), а також взаємодію та боротьбу (тобто інтерференцію) ідеологій, світоглядів і елементів культури, які сформовані носіями певних типів інформаційного метаболізму в конкретних історичних умовах на основі особливостей їхнього інформаційного метаболізму та контакту з оточуючим середовищем, соціумом.

Призначення соціоніки — в переході від уявлень про структуру психіки та моделей міжособових відношень у вигляді суми відокремлених фактів і гіпотез до впорядкованої та строгої системи, тобто власне до науки з великою кількістю практичних застосувань.

Соціоніка з її могутнім аналітичним апаратом відноситься до гуманітарних наук таким самим чином, як математика — до наук природничих. Подібно до математики, вона дає їм мову чітко окреслених структур і категорій. Можна передбачити, що перехід багатьох гуманітарних дослі-

дницьких напрямків до статусу суто наукових дисциплін можливий лише з використанням аналітичного апарату соціоніки.

Зустрічаються твердження, що соціоніка — це частина психології, оскільки її типологія — це типологія психологічна. Але типологія є лише частиною соціоніки, яка загалом може аналізувати будь-яку сукупність людей та їх взаємодію між собою. Соціонічні методи дозволяють описувати будь-які аспекти діяльності людини.

На даний час виділяється цілий ряд напрямків та застосувань соціоніки:

- 1) соціоніка психології, типології особи, інтертипних відносин та сім'ї;
- 2) аналітична (модельна) соціоніка, інструментарій досліджень якої: інформаційні моделі, обробка інформації, методологія;
- 3) психоаналітична соціоніка та соціоаналіз (підсвідомі мотиви поведінки людей та колективів);
- 4) соціоніка суспільства (структура реального суспільства, закономірності його трансформації), політологічна соціоніка (структури політичних угруповань, типи їх лідерів, ідеологія і таке інше, взаємодія з ментальністю суспільства), соціоніка соціально-політичних процесів, соціоніка інтегральних типів (колектив, суспільство) та психоінформаційних систем;
- 5) соціоніка бізнесу, менеджменту, управління та реклами (взаємодія з людьми, підбір кадрів, формування колективів і їх стабільне функціонування, збільшення ефективності реклами завдяки застосуванню методів соціоніки);
- 6) соціоніка в сфері обслуговування та туризму;
- 7) етносоціоніка або культурологічна соціоніка (типи етносів, культур, їх ментальність, стереотипи поведінки, взаємодія між етносами);
- 8) історична соціоніка (розвиток суспільства, закон зміни квадр, історичні діячі, їх взаємодія з суспільством);
- 9) вікова соціоніка (особа в процесі розвитку);
- 10) педагогічна соціоніка (формування учбових груп, особливості індивідуального навчання);
- 11) медична соціоніка (розміщення пацієнтів в палатах, комплектування груп для лікування, наркологічне лікування, психотерапія);
- 12) соціоніка спеціальних малих груп;
- 13) лінгвістична соціоніка — дослідження мовних явищ;
- 14) соціоніка літературної творчості (літературна мова, особа автора, герої його творів, семантика текстів);
- 15) соціоніка мистецтва (музика, живопис, кіно та ін.);
- 16) соціоніка релігійних, ідеологічних, філософських та інших систем;

Методами соціоніки легко прогнозується сумісність людей у шлюбі, у виробничих колективах, у бізнесі. Соціоніка використовується для комплектування робочих груп або груп відпочинку, психотерапії, що підвищує і ефективність праці, і оздоровчий, лікувальний ефект. Застосування принципів соціоніки в оформленні приміщень, рекламі допомагає цілеспрямовано і комплексно використовувати прийоми та принципи дизайну в узгодженні з законами інформаційного сприйняття конкретних людей.

Особливе місце посідає застосування методів соціоніки в педагогічній діяльності: під час розробки навчальних програм, нових методик навчання, а також для урахування індивідуальних особливостей сприйняття інформації учнями та для формування учбових колективів.

Соціоніка дозволяє спресовувати інформацію в десятки і сотні разів, що має велике значення з оглядом на зростання кількості інформації, яку доводиться обробляти сучасній людині.

Все це стає вагомою причиною, щоб вважати соціоніку однією з найперспективніших наук і соціальних технологій XXI століття.

Л і т е р а т у р а :

1. Аугустинавичюте А. Модель информационного метаболизма // Менеджмент и кадры: психология управления, соционика и социология. — 2003. — № 1. — С. 44–48.

2. *Аугустинавичюте А.* Социон // Соционика, ментология и психология личности. — 1996. — № 4. — С. 2–15.
3. *Аугустинавичюте А.* Социон // Соционика, ментология и психология личности. — 1996. — № 5. — С. 2–22.
4. *Букалов А.В.* 16-компонентная модель ТИМа и социона // Соционика, ментология и психология личности. — 1996. — № 4. — С. 16–19.
5. *Букалов А.В.* Ментальность этносов: интегральная соционика и этносоционика // Соционика, ментология и психология личности. — 2011. — № 4. — С. 7–19.
6. *Букалов А.В.* О механизме формирования функций информационного метаболизма в процессе рождения индивидуума // Соционика, ментология и психология личности. — 1996. — №№ 1–2.
7. *Букалов А.В.* О размерности функций информационного метаболизма // Психология и соционика межличностных отношений. — 2003. — № 2. — С. 5–9.
8. *Букалов А.В.* О четырех эволюционных стадиях развития и законе сменяемости квадранта // Соционика, ментология и психология личности. — 1995. — № 1. — С. 17–21.
9. *Букалов А.В.* Потенциал личности и загадки человеческих отношений. — М.: Черная белка, 2009. — 592 с.
10. *Букалов А.В.* Соционика и типы человеческих культур. Этносоционика // Соционика, ментология и психология личности. — 1995. — № 1. — С. 9–16.
11. *Букалов А.В.* Соционика, типологии Юнга и Майерс-Бриггс: сходства и различия // Соционика, ментология и психология личности. — 1998. — № 4. — С. 24–32.
12. *Букалов А.В.* Соционика: гуманитарные, социальные, политические и информационные интеллектуальные технологии XXI века // Соционика, ментология и психология личности. — 2000. — № 1. — С. 5–16.
13. *Букалов А.В., Карпенко О.Б.* Соционика как академическая научная дисциплина. // Соционика, ментология и психология личности. — 2013. — №№ 1–2. — URL: <http://socionic.info/pdf/soc-academ.pdf>.
14. *Букалов А.В., Карпенко О.Б.* Установки по Бёрну-Букалову у индивидуумов и социальных групп // Соционика, ментология и психология личности. — 2009. — № 5. — С. 7–13.
15. *Букалов А.В., Карпенко О.Б.* Эволюция человека: формирование структуры ФИМ и социона // Соционика, ментология и психология личности. — 2018. — № 6. — С. 5–17.
16. *Букалов А.В., Карпенко О.Б., Чикирисова Г.В.* О распределении соционических типов в различных производственных коллективах // Соционика, ментология и психология личности. — 2000. — № 1. — С. 17–23.
17. *Букалов А.В., Карпенко О.Б., Чикирисова Г.В.* О статистике отношений в супружеских парах // Соционика, ментология и психология личности. — 1999. — № 1. — С. 3–7.
18. *Гуленко В. В.* Теория подтипов: система DCNH // Соционика, ментология и психология личности. — 2007. — № 6. — С. 5–15.
19. *Ермак В.Д.* Как научиться понимать людей. — М.: Астрель, 2003.
20. *Мегедь В.В., Овчаров А.А.* Дифференциальная соционика и вариативность типов. Применение и развитие дифференциальной соционики // Психология и соционика межличностных отношений. — 2015. — № 2. — С. 37–48.
21. *Овчаров А.А., Мегедь В.В.* Рекомендации по гармонизации личности // Менеджмент и кадры: психология управления, соционика и социология. — 2005. — № 6. — С. 38–53.
22. *Fink G. and Mayrhofer W.* Cross-cultural competence and management — setting the stage // European J. Cross-Cultural Competence and Management. — 2009. — Vol. 1. — No. 1. — P. 53.

Про автора:

БУКАЛОВ Александр Валентинович — доктор філософії в галузі психології, доктор філософії в галузі соціоніки, директор Міжнародного інституту соціоніки, головний редактор журналів «Соціоніка, ментологія та психологія особистості», «Менеджмент і кадри: психологія управління, соціоніка та соціологія», «Психологія та соціоніка міжособистісних відносин», «Фізика свідомості та життя, космологія та астрофізика». Автор понад 400 наукових та науково-дослідних робіт та методик, тренінгів та навчальних курсів у галузі соціоніки, психології та менеджменту. Керівник понад 150 експертно-консультаційних робіт та тренінгів на підприємствах та організаціях Росії, України та Німеччини.